

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ АДВОКАТУРИ

актуальність даної теми полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку суспільства необхідні корінні зміни, які вдосконалюватимуть функціонування та організацію діяльності такого важливого інституту громадянського суспільства як адвокатура. сьогодні докорінно змінилося ставлення до прав і свобод людини та громадянина, у зв'язку з цим виникає необхідність реформування адвокатури відповідно до цих прав і свобод. Україна уже на шляху таких змін. Порівняно нещодавно був прийнятий новий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року, який порівняно із попереднім Законом від 19 грудня 1992 року регулює питання адвокатської діяльності повніше, ширше і глибше. у цьому Законі вдалося у значній мірі усунути ті прогалини, які мали місце у регулюванні адвокатської діяльності.

стаття 59 діючої конституції України встановлює, що: «кожен має право на правову допомогу. у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура».

Згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року: «адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом».

у той же час існує певна невизначеність щодо статусу адвокатури, що тягне за собою негативні наслідки як для самих адвокатів, так і для населення, якому надається правова допомога. йдеться про віднесення адвокатських об'єднань до підприємницьких організацій.

Ще з радянських часів триває дискусія щодо визначення статусу адвокатури. Деякі з вчених вважає, що адвокатура, з огляду на публічність діяльності та наявність елементів державного керівництва останньою, стоїть ближче до державних інституцій. Така точка зору таїть в собі певну небезпеку і торує шлях до повного одержавлення адвокатури, що повернуло б нас до Німеччини часів Фрідріха великого чи провальних спроб радянських «реформістів», що робились на початку тридцятих років.

З іншого боку, наявність таких визначень як самостійність, повне самоврядування на засадах демократії, економічна незалежність від держави не зараховують адвокатуру автоматично і до суто громадських об'єднань в контексті законодавчого визначення останніх. І, взагалі, ставлення до адвокатури як до громадського об'єднання, а не як до спілки професіоналів юристів суперечить вимогам міжнародних угод, ратифікованих Україною. Саме державний характер діяльності адвокатури, спрямованої на захист громадян певної держави, відрізняє адвокатуру від громадських об'єднань безпосередньо за своєю суттю.

В конституції України правовий статус адвокатури не визначено, але з зазначених у ній функцій адвокатури можливо зробити висновок, що вона є одним з інститутів правової системи держави, який виконує завдання, без здійснення котрих функціонування цієї системи неможливе.

Водночас, заключну фразу ст. 59 конституції України слід розглядати як конституційну настанову про обмеження кола осіб, що можуть бути допущені до «...забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги в судах та інших державних органах». Виходячи з цього, маємо всі підстави вважати адвокатуру організацією, на яку покладено виконання особливої конституційної функції. При цьому адвокатура не належить до жодної з гілок влади, передбачених ст. 6 конституції, і певною мірою має відігравати роль «дружнього посередника» між державою та/або іншими суб'єктами права в громадянському суспільстві.

Щодо принципів діяльності, то згідно з новим законом адвокатська діяльність здійснюється уже не на принципі верховенства закону, а на принципі верховенства права. Гуманізм і демократизм уже не вважаються принципами здійснення адвокатської діяльності, натомість новим принципом здійснення адвокатської діяльності став принцип уникнення конфлікту інтересів. Незмінними залишаються принцип незалежності та конфіденційності.

Принцип верховенства права, в контексті діяльності адвокатури, знаходить своє вираження в тому, що до виконання будь-якого доручення клієнта, від юридичної консультації до провадження справи у найвищій владній інстанції, адвокат керується конституційним принципом рівності усіх перед законом і обов'язковості закону для всіх, незалежно від посади.

Законність адвокатської діяльності визначається тим, що допомогу своєму клієнту адвокат повинен надавати винятково законними способами, додержуватися дотримання тих прав і свобод людини, що проголошені у конституції України, визначені чинним законодавством і міжнародно-правовими актами, ратифікованими Україною.

Незалежність адвокатів при виконанні своїх функцій полягає насамперед в незалежності адвокатури від органів виконавчої і судової влади, а також об'єднань громадян (політичних партій, рухів та інших громадських організацій).

Принцип конфіденційності, стосовно адвокатури, поміж іншим, набрав в Україні вимоги Закону. адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю. Предметом адвокатської таємниці є питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень та інших відомостей, одержаних адвокатом при здійсненні своїх професійних обов'язків.

Принцип уникнення конфлікту інтересів означає позбавитися суперечностей між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності.